

Klíčové kompetence v RVP ZV – Jak je rozvíjet a hodnotit pomocí pěti pilířů

FAQ

1. Co jsou to klíčové kompetence v kontextu RVP ZV?

Klíčové kompetence jsou schopnosti žáka, které jsou ve vzdělávání prostřednictvím rozvíjených znalostí, dovedností, postojů a hodnot stimulovány a prohlubovány a směřují ke způsobilosti vymezené v RVP – jednat v různých, komplexních, proměnlivých a nových situacích. Projevují se tím, že žák přiměřeně dané situaci volí, uskutečňuje a vyhodnocuje své jednání.

2. Proč je obtížné klíčové kompetence hodnotit?

Na rozdíl od faktických znalostí nejsou kompetence přímo viditelné; pozorovatelné jsou až jejich projevy v jednání žáka. Jejich rozvoj je dlouhodobý proces, nikoliv krátkodobý akt. Nelze je proto spolehlivě ověřit jedním testem či jednoduchou úlohou. Sleduje se opakovaný výskyt projevů žáka v různě komplexních situacích.

3. Co tvoří pilíř „Čas a opakování“?

Kompetence se rozvíjejí postupně. Žák potřebuje opakované příležitosti, aby se určitý projev mohl objevit, upevňovat a stabilizovat.

4. Co vyjadřuje pilíř „Míra samostatnosti“?

Sleduje se zde posun žáka od úplné závislosti na instrukcích učitele až k autonomnímu jednání. Cílem je postupovat od výrazné podpory učitele až po samostatnější jednání žáků.

5. Jak definujeme pilíř „Náročnost situace“?

Náročnost se posuzuje podle složitosti kontextu, ve kterém žák kompetenci uplatňuje. Plánujeme různorodé výukové situace – od jednoduchých až po složité či nejasné – zaměřené na jednu nebo více kompetencí současně a sledujeme v nich projevy žáků.

6. Jaký význam má pilíř „Přenos“?

Přenos sleduje rozšiřování kompetenčního projevu do dalších situací a kontextů. Ve výuce plánujeme situace od známých po méně známé až neznámé, ve kterých sledujeme, zda žák dokáže dané jednání použít i mimo původní kontext.

7. Co zahrnuje pilíř "Regulace"?

Regulace vyjadřuje, jak žák upravuje své jednání v průběhu činnosti. Jde o vrcholný pilíř, který se rozvíjí prostřednictvím času a opakování, náročnosti, samostatnosti a přenosu.

8. Jakým způsobem pět pilířů pomáhá učitelům při plánování výuky?

Pilíře slouží jako vodítko pro plánování rozvoje klíčových kompetencí a volbu designu učebních aktivit tak, aby rozvoj klíčových kompetencí nebyl nahodilý, ale cílený a postupný. Pilíře spolu tvoří provázaný rámec. Nejde o oddělené kategorie, ale o vzájemně se podmiňující hlediska rozvoje. Učitel díky nim promýšlí, jak vytvářet učební situace, které stimulují kompetenční projevy žáka, umožňují jejich opakování, zvyšování kvality, uplatnění v dalších kontextech a postupné vědomé řízení vlastního jednání.

9. Co jsou to „projevy žáka“ v hodnocení kompetencí?

Projevy žáků jsou konkrétní a pozorovatelné doklady toho, jak žák v určité situaci uplatňuje klíčovou kompetenci. Mohou sloužit jako indikátory hodnocení, pokud jsou dostatečně konkrétní, viditelné nebo doložitelné jako důkaz učení. Jejich rozpoznání, pojmenování a plánování závisí také na učitelích, na jeho porozumění dané klíčové kompetenci a míře její vlastní rozvinutosti. Učitelé tedy nehodnotí kompetenci jako abstraktní celek, ale sledují, co žáci udělají, řeknou, vytvoří, rozhodnou, upraví nebo zdůvodní v konkrétní učební situaci.

10. Lze 5 pilířů využít pro formativní hodnocení?

Ano. Pět pilířů lze využít pro formativní hodnocení, protože pomáhají učitelům i žákovi pojmenovat, jak se kompetenční projev postupně rozvíjí. Nejde jen o konstatování, zda žák kompetenci má, nebo nemá, ale o zpětnou vazbu k tomu, jak často se projev objevuje, v jakých situacích, s jakou mírou podpory, zda se přenáší do dalších kontextů a zda jej žák dokáže vědomě řídit a upravovat. Pilíře tak pomáhají určit aktuální stav, pojmenovat posun a zacílit další rozvoj.

11. Jaký je vztah mezi vzdělávacím obsahem předmětů (učivem) a kompetencemi?

Vzdělávací obsah předmětů je poznávací a činnostní materiál, na němž se klíčové kompetence rozvíjejí. Žáci nerozvíjejí kompetence mimo obsah, ale prostřednictvím oborových témat, úloh, problémů a situací, ve kterých mohou jednat, rozhodovat se, spolupracovat, komunikovat, řešit problémy a vyhodnocovat vlastní postup. Učitelé proto obsah didakticky promýšlejí tak, aby vytvářeli příležitosti pro projevy klíčových kompetencí.

12. Jak se mění role učitele při práci s pilíři kompetencí?

Při práci s pilíři učitelé nejen předávají obsah, ale cíleně vytvářejí a vedou učební situace, které stimulují rozvoj klíčových kompetencí. Potřebují rozumět tomu, jaké kompetenční projevy chtějí u žáků rozvíjet, jak je budou pozorovat a jak na ně budou navazovat v další výuce. Současně potřebují reflektovat vlastní míru rozvinutosti klíčových kompetencí, protože pokud je sami nemají dostatečně rozvinuté, obtížně je mohou u žáků autenticky podporovat a být jim věrohodnými vzory.

13. Jsou pilíře určeny pro všechny typy žáků?

Ano. Pět pilířů má proinkluzivní potenciál a umožňuje individualizaci výuky. U žáků se speciálními vzdělávacími potřebami mohou učitelé upravit očekávanou míru samostatnosti nebo náročnost situace. U nadaných žáků mohou zvyšovat náročnost situací, rozšiřovat možnosti přenosu a cíleně podporovat především regulaci vlastního jednání a učení. Ve středním vzdělávání mohou učitelé využívat pilíř přenosu k posunu od běžných životních a učebních situací k situacím blízkým expertnosti v daném oboru.

14. Proč je pro rozvoj klíčových kompetencí důležitá reflexe?

Reflexe je důležitá proto, že klíčové kompetence se často projevují v běžných a zdánlivě přirozených činnostech žáků. Bez cíleného reflektování si žáci nemusí uvědomit, že se učí například naslouchat, spolupracovat, rozhodovat se, řešit problém nebo upravovat vlastní postup. Učitelé proto reflexi plánují jako součást rozvoje klíčových kompetencí, aby žáci dokázali rozpoznat své projevy, porozumět své aktuální úrovni a věděli, co mohou udělat pro další posun. Reflexe tak není pouze součástí posledního pilíře regulace, ale důležitým prostředkem zvědomování, formativního hodnocení a stimulace dalšího rozvoje klíčových kompetencí.

15. Jaký je hlavní přínos zavedení pěti pilířů do školní praxe?

Hlavním přínosem pěti pilířů je, že dávají učitelům společný rámec pro plánování, stimulaci, sledování a hodnocení rozvoje klíčových kompetencí. Přinášejí do práce s kompetencemi větší řád, srozumitelnost a oporu pro učitele, žáky i rodiče. Pomáhají sjednotit pohled pedagogického sboru na to, co se ve škole sleduje a hodnotí, převádějí obecné kompetence do konkrétních projevů žáků a ukazují, jak může vypadat pokrok žáka v čase, v různě náročných situacích, s různou mírou podpory, v různých kontextech a s postupným zvědomováním vlastního jednání. Díky tomu se rozvoj klíčových kompetencí nestává nahodilou součástí výuky, ale záměrně řízeným procesem.

O dokumentu

Tento dokument vznikl jako doplňující materiál k webináři k revizi RVP ZV. Obsahuje odpovědi na často kladené dotazy od učitelů a dalších účastníků webináře a je určen pro pedagogy, vedení škol a další odbornou veřejnost.

Dokument je součástí série **FAQ k webinářům NPI ČR**, které se věnují jednotlivým vzdělávacím oblastem a tématům spojeným s revizí RVP.

Záznamy a další informace o webinářích najdete na: <https://webinare.rvp.cz/ips-kurikulum>.

O webináři

Lektoři: doc. Mgr. et Mgr. Michaela Spurná, Ph.D.

Datum vysílání: 28.4.2026

Více informací: <https://webinare.rvp.cz/webinar-npi/130795>

Máte další otázky?

Pro své případné dotazy využijte online konzultační centrum NPI.

kc.rvp.cz

